

Ток арбитражног поступка

- Арбитражни поступак се уобичајено развија од предузимања иницијалне процесне радње:
  - подизања тужбе,
  - истицања захтева за арбитражу или
  - упућивања обавештења о арбитражи другој страни,
- па све до доношења мериторне арбитражне одлуке.

- Међутим, с обзиром на постојање различитих
  - типова арбитражних судова
  - спорова који се решавају,
  - захтева о којима се одлучује,
  - арбитражних правила која се примењују,
  - процесног материјала који се у поступку износи,
  - својстава и процесних циљева учесника,
  - као и на дејство безброј других чиниоца,
- практично постоји бесконачно велики број начина на које се арбитражни поступци могу одвијати и окончати.

- Разлике су нарочито евидентне када су у питању поступци који се воде пред арбитражним судовима арбитражних институција и поступци пред арбитражним судовима *ad hoc*.
- Из ових разлога, представљање опште шеме арбитражног поступка могуће је само уз велику генерализацију.

- Арбитражни поступак се, начелно, састоји из два стадијума, који се надовезују и представљају функционално јединство. То су:
  - припремни стадијум, који чине
    - прелиминарни и
    - претходни арбитражни поступак, и
  - стадијум извиђања, расправљања и одлучивања.

- Садржина припремног стадијума састоји се у испитивању допуштености пружања правне заштите пред арбитражним судом и обезбеђивању услова за несметано одвијање процесних делатности свих учесника арбитражног поступка.
- У стадијуму извиђања, расправљања и одлучивања, са друге стране, утврђује се стање ствари и доноси арбитражна одлука којом се арбитражна ствар мериторно решава.

- Најзначајнији део арбитражног поступка чине извиђајне радње арбитражног суда и радње доказивања, које се могу предузимати на усменој расправи или на нејавној седници.
- Поред тога, у арбитражном поступку предузимају се и друге радње, чији је циљ његово несметано одвијање и окончање мериторном одлуком којом ће арбитражни спор бити решен:
  - достављање писмена,
  - засведочавање арбитражних процесних радњи,
  - одређивање рокова,
  - заказивање рочишта и сл.

- Арбитражни суд може, такође, одлучивати и о
  - захтеву за обезбеђење трошкова поступка,
  - привременом обустављању арбитражне процесне делатности,
  - спајању и раздвајању арбитражних поступака,
  - као и о другим питањима.

Шема тока институционалног арбитражног поступка

- Ток арбитражног поступка пред арбитражним судом сталне арбитражне институције, поред фактора који начелно одређују физиономију сваког арбитражног поступка, као што су садржина арбитражног споразума и својства правне ствари у питању, зависи превасходно од садржине аутономних арбитражних правила те институције.
- Утицај на ток овог поступка имаће и процесно понашање учесника, као и метод извиђања, тј. решавање питања да ли ће странке усмено расправљати или ће арбитражни суд извиђати на основу списка.

- Арбитражни поступак одвија се
  - најпре пред **органима арбитражне институције**, где се обезбеђују услови за његово економично и ефикасно вођење, а затим
  - и пред самим **арбитражним судом** који, поред предузимања припремних радњи, решава арбитражни спор.

Прелиминарни поступак

- У поступку пред органима арбитражне институције испитује се
  - допуштеност арбитражног суђења и постојање јурисдикционих овлашћења арбитражног суда (и отклањају евентуални недостаци),
  - обезбеђују се средства за рад арбитражног суда и
  - врши достављање поднесака једне странке другој странци.
- Овој делатности следе именоване арбитра и њихово прихватање дужности (*receptum arbitri*), односно конституисање арбитражног суда, уз евентуално вођење поступака за замену и изузеће арбитра.

Претходни поступак

- Пред самим арбитражним судом, најчешће се прво води претходни поступак у којем се испитује допуштеност арбитражног суђења и отклањају евентуални недостаци с тим у вези (на пример, посредовањем у циљу накнадног закључења арбитражног споразума, за које се време застаје са арбитражним поступком), а затим арбитражни суд одлучује о методу извиђања (да ли ће одржати усмену расправу или ће одлуку донети након извиђања на основу списа на нејавној седници).

- Арбитражни суд у овој фази поступка предузима припремне процесне активности, које се могу састојати у налагању странкама да предујме трошкове за предузимање арбитражних процесних радњи и застајању са главним поступком ради евентуалног вођења поступка посредовања или преговора у циљу постизања поравнања између странака пред арбитражним судом.

- Затим, уколико се ради о поступку у којем се одржава усмена расправа, арбитражни суд предузима радње којима ће припремити њено несметано одвијање (одређује време и место одржавања и обезбеђује присуство потребних лица).

Извиђање, расправљање и одлучивање

- Следи одржавање усмене расправе и нејавне седнице на којој ће се одлучивати о захтевима странака, односно, само нејавне седнице на којој ће арбитражни суд извидети правну ствар на основу списка и решити спор (ако је одлучио да се усмена расправа не одржи), а затим и израда, потписивање и достављање арбитражне одлуке.

Одступања од опште шеме арбитражног поступка

- Имајући у виду чињеницу да се практично и не може говорити о једној универзалној, општој шеми арбитражног поступка, веома је тешко набројати процесне институте који представљају одступања од његовог уобичајеног тока.
- Зато се о овим одступањима може говорити само условно, а њихова енумерација извршити, примера ради, имајући у виду листу института који се најчешће наводе као одступања од опште шеме парничног поступка.

- Стога се следећи процесни институти у арбитражном поступку могу сматрати одступањем од његове уобичајене шеме:
- Инцидентни и адхезиони поступак
  - У поступак у једној арбитражи може се уметнути поступак у којем се решава неко инцидентно, прејудицијелно питање. Тада арбитражни суд може одлучити и да се застане са покренутим главним арбитражним поступком све док се не одлучи о претходном питању.
  - Такође, уз покренути главни арбитражни поступак може се водити и неки придружени поступак у којем се одлучује о некој повезаној правној ствари.

- Спајање и раздвајање арбитражних поступака
  - У ситуацијама када је покренуто два или више арбитражних поступака, арбитражни или државни суд, под одређеним условима, могу имати овлашћење да пендентне арбитражне поступке споје
  - Са друге стране, уколико то налажу разлози целисходности, под одређеним условима, могућно је и раздвајање спојених поступака.

- Поред ових, постоји могућност да у арбитражном поступку дође и до великог броја других одступања од његове уобичајене шеме, које је, услед огромне шароликости и неограниченог броја могућности одвијања поступка, немогуће исцрпно побројати.